

Handreiking

Zorg & welzijn EU- arbeidsmigranten

Colofon

Auteurs

Sabine Beerbaum (VNG)

Michelle Roelofsen (VNG)

Elize Smal (Pharos)

Vormgeving

Sandra de Jong (VNG)

Inhoud

Inleiding	3
De opgave	5
Het verbeteren van de positie van arbeidsmigranten in de gemeente	6
Duidelijke informatie voor arbeidsmigranten die naar Nederland komen	7
Informatievoorziening in het land van herkomst	7
Informatievoorziening bij binnenkomst	7
Goede voorzieningen voor arbeidsmigranten die in Nederland verblijven/zijn	9
Informatiepunten	9
Taal en integratie	9
Gezondheidszorg	10
Dakloze EU-arbeidsmigranten	10
Bestaand beleid houdt rekening met arbeidsmigranten die in Nederland blijven	11
Kinderen van arbeidsmigranten en jeugd	12
Wat kunnen gemeenten doen? Checklist	13

Inleiding

Deze handreiking is bedoeld om gemeenten meer achtergrondinformatie te bieden over zorg en welzijn voor arbeidsmigranten. Wat speelt er rond dit thema, wat is de rol van gemeenten, en op welke manier kunt u in beleid en uitvoering zorg en welzijn (meer) meenemen? Waar de Wegwijzer vooral praktische tips en linkjes biedt, geeft deze handreiking meer context en verdieping op beleidsniveau. De checklist achterin kan gebruikt worden om als gemeenten te bespreken welke acties er nodig zijn.

In Nederland verblijven naar schatting tussen de 600.000 en 800.000 EU-arbeidsmigranten.¹ Daarbovenop zijn ook 70.000 kinderen ingeschreven (2020).² De voorspelling is dat het aantal arbeidsmigranten in 2030 meer dan 1 miljoen zal zijn.³ Ruim drie kwart van deze migranten ervaart zijn of haar gezondheid als goed bij aankomst in Nederland. Maar EU-arbeidsmigranten verkeren in een relatief kwetsbare positie. 35% van hen vindt dat na het eerste jaar de gezondheid verslechtert. Het gaat dan vooral om laagopgeleide arbeidsmigranten die zwaar werk uitvoeren.⁴ EU-arbeidsmigranten worden bovendien eerder slachtoffer van misstanden zoals onderbetaling, onveilige werkomstandigheden, ondermaatse huisvesting⁵ of van arbeidsuitbuiting of ernstige benadeling⁶. Doordat zij vaak voor werk, zorgverzekering en woning afhankelijk zijn van de werkgever, is het voor hen moeilijk om voor zichzelf op te komen. Zelfs als zij dit willen, ondervinden zij vaker dan gemiddeld problemen met het vinden van de juiste informatie of instanties, waardoor zij alsnog niet de hulp krijgen die zij op dat moment nodig hebben.⁷

De druk en stress die wordt ervaren rond wonen en werk heeft een negatieve invloed op de mentale gezondheid. Daarnaast is het niet vanzelfsprekend voor arbeidsmigranten om naar Nederlandse huisartsen of tandartsen te gaan. Zij zijn dikwijls niet ingeschreven bij een huisarts. Dit komt onder andere doordat er vaak minder vertrouwen is in Nederlandse zorgprofessionals dan in zorgprofessionals in eigen land en door drempels zoals het huisartsentekort en taal- en cultuurverschillen. Bovendien zorgen onduidelijkheden rondom de zorgverzekering ervoor dat mensen bang zijn voor extra kosten. Als gevolg hiervan is de toegang tot zorg voor EU-arbeidsmigranten minder goed.

De kwetsbare positie van arbeidsmigranten heeft ook zijn weerslag op het gezin. Kinderen komen niet altijd mee op school en verhuizen vaak. Daarnaast leggen bijvoorbeeld psychosociale problemen, geldzorgen en lange en onregelmatige werkdagen druk op gezinnen.

- 1 Het is lastig vast te stellen hoeveel EU-migranten er precies in Nederland zijn. Veel van hen zijn immers niet ingeschreven. Op basis van verschillende onderzoeken wordt geschat dat het er tussen de 600.000 en 800.000 zijn.
- 2 Pharos (2020) - Zorgen om kinderen uit Midden- en Oost Europese EU-landen
- 3 SEO (2022) – Arbeidsmigratie in 2030
- 4 Kenniscentrum Arbeidsmigranten (2021) - Hoe denken arbeidsmigranten over gezondheid en zorg in Nederland?
- 5 Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten (2020) – Geen tweederangs burgers
- 6 Nederlandse arbeidsinspectie (2022) - Monitor arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling 2020-2021
- 7 Pharos (2022) – Zorg(en) voor arbeidsmigranten

Vernieuwde wet- en regelgeving tracht de positie van arbeidsmigranten te verbeteren. Maar in de praktijk is het nog steeds zo dat veel arbeidsmigranten wanneer zij hun werk verliezen, zij ook hun huisvesting en zorgverzekering verliezen. De afhankelijkheidsrelatie tussen de werkgever en arbeidsmigrant zorgt in sommige gevallen voor een beperkte zelfstandige toegang tot zorg. Arbeidsmigranten ervaren problemen met het zelfstandig hulp inschakelen, maar hebben ook minder tijd en mogelijkheid om naar een zorgverlener toe te gaan.⁸

De opgave

De kwetsbare positie van arbeidsmigranten werd goed zichtbaar tijdens de COVID-19 pandemie, waarin veel arbeidsmigranten door hun werk- en leefomstandigheden nauwelijks beschermd waren tegen COVID. Bovendien verloren EU-arbeidsmigranten tijdens de pandemie veel vaker hun werk en hiermee ook hun huisvesting en zorgverzekering. Als gevolg hiervan werd in 2020 het rapport 'Geen Tweederangs Burgers' opgesteld door het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten. De overheid moest haar regelgeving verbeteren en een actievere rol innemen voor de bescherming van EU-arbeidsmigranten op het gebied van huisvesting, werk, zorg en registratie. Het aanjaagteam Arbeidsmigranten beveelt in het opgestelde rapport de volgende drie punten op het gebied van zorg & welzijn aan:

1. Regel verlengde zorgfaciliteiten;
2. Bevorder toegankelijkheid van de verzekeringspolis;
3. Voldoende medische voorzieningen in de regio.

Met betrekking tot de eerste aanbeveling heeft het kabinet aangegeven dat de '*Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden*' de kosten van medisch noodzakelijke zorg vergoedt voor zorg aan onverzekerde personen, dus ook voor onverzekerde EU-arbeidsmigranten.⁹

Verzekeraars bevorderen daarnaast de toegankelijkheid van de informatie. Enkele zorgverzekeraars hebben geregeld dat de verzekerden ook zonder DigiD kunnen inloggen in de '*Mijn Omgeving*' van de zorgverzekering. Tot slot hebben zorgverzekeraars zich in het zorgconvenant gecommitteerd aan het aanbieden van hun informatie in meerdere talen.¹⁰

De laatste aanbeveling richt zich op voldoende medische voorzieningen in de regio. Verschillende vormen van huisartsenzorg worden toegelicht in de jaarrapportage. De druk op huisartsenzorg neemt echter in heel het land toe en hier hebben ook arbeidsmigranten last van.

Alhoewel bovenstaande maatregelen bijdragen aan de toegang tot zorg, is er meer nodig om de gezondheid en het welzijn van EU-arbeidsmigranten te verbeteren. Op lokaal en regionaal niveau valt nog veel winst te behalen als het gaat om het verbeteren van hun positie. Een belangrijk aspect hierbij is informatievoorziening rond regelgeving en mogelijkheden voor zorg en ondersteuning. Om gemeenten hierbij te helpen is de wegwijzer 'Zorg en welzijn bij arbeidsmigranten' ontwikkeld. Deze wegwijzer bevat de onderdelen: (1) basisinformatie, (2) zorg & welzijn, (3) zorg voor (on)verzekerden en (4) dakloosheid en reconnectie. Per onderdeel vindt u er informatie en tips uit de praktijk. Daarnaast is er achtergrondinformatie opgenomen en kunt u informatie over uw eigen gemeente toevoegen.

⁹ Rijksoverheid (2022) – jaarrapportage arbeidsmigranten 2021

¹⁰ Toegang tot de gezondheidszorg voor arbeidsmigranten (2022): <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-127805f258e-aa643d888faf43658fc53036fc65e/pdf>

Het verbeteren van de positie van arbeidsmigranten in de gemeente

Er zijn voor gemeenten verschillende aangrijpingspunten om de positie van EU-arbeidsmigranten te verbeteren. Pharos (2022) schrijft hierover: *“De gezondheidsproblemen van arbeidsmigranten hebben verschillende oorzaken en ook de oplossing zal dus domeinoverstijgend gezocht moeten worden”*. Zeker omdat meer dan de helft van de arbeidsmigranten aangeeft in Nederland te willen blijven¹¹, is het belangrijk om hen niet alleen als tijdelijke migranten, maar ook als permanente bewoners te zien. Want als mede-inwoners van de gemeente zullen zij steeds meer gebruik maken van gemeentelijke voorzieningen.

De volgende drie aanbevelingen zullen hieronder worden uitgewerkt:

1. Duidelijke informatie voor arbeidsmigranten die **naar Nederland komen**;
2. Goede voorzieningen voor arbeidsmigranten die **in Nederland zijn**;
3. Bestaand beleid houdt rekening met arbeidsmigranten die **in Nederland blijven**.

11 Kenniscentrum Arbeidsmigranten (2023) - De woon-, werk- en leefsituatie van arbeidsmigranten in Nederland

Duidelijke informatie voor arbeidsmigranten die naar Nederland komen

Arbeidsmigranten maken onder verschillende omstandigheden de keuze om te komen werken in Nederland. De een is goed voorbereid en heeft zich ingelezen, maar een groot deel heeft weinig kennis van het land waar ze naartoe gaan, het werk dat zij gaan uitvoeren en hun rechten en plichten hier. Om ervoor te zorgen dat arbeidsmigranten op basis van de juiste overwegingen en goed geïnformeerd aan het werk gaan, is goede informatievoorziening en voorlichting in het land van herkomst én bij aankomst in Nederland van belang. Daarnaast verwijst het eerste onderdeel 'basisinformatie' van de wegwijzer.

Informatievoorziening in het land van herkomst

Het liefst is een arbeidsmigrant al vóór hij of zij naar Nederland komt op de hoogte van zijn rechten en plichten. Hiervoor heeft het rijk de website **WorkinNL** opgezet. Deze website brengt bijvoorbeeld op basis van simpele vragen en antwoorden arbeidsmigranten en andere internationale werknemers op de hoogte van wat een inschrijving in de BRP is, hoe het Nederlandse woonsysteem werkt en hoe het gezondheidssysteem in elkaar zit. Op deze website wordt ook verwezen naar **FairWork**. FairWork steunt arbeidsmigranten en internationale werknemers die het vermoeden hebben te worden uitgebuit. De wegwijzer geeft verschillende praktijkvoorbeelden van informatievoorziening.

Tip:

Als gemeente en werkgever is het goed om in te blijven zetten op informatievoorziening, ook als er ogenschijnlijk geen vragen zijn. Gebruik hiervoor de informatie en informatiekkanalen uit de wegwijzer onder het kopje 'basisinformatie'.

Informatievoorziening bij binnenkomst

Nadat een arbeidsmigrant in Nederland is aangekomen om te werken, schrijft deze zich meestal in. Als een arbeidsmigrant van plan is minder dan vier maanden in Nederland te verblijven, is een inschrijving in het **RNI (Register Niet-Ingezetene)** voldoende. In het RNI wordt enkel de persoonsgegevens geregistreerd en krijgt de arbeidsmigrant een Burgerservicenummer (BSN). Met dit BSN kan de arbeidsmigrant, tegen een regulier belastingtarief, aan het werk in Nederland. Daarentegen hebben overheden met de inschrijving in het RNI een beperkter zicht op waar arbeidsmigranten verblijven.

Tip:

Gezien de hoeveelheid arbeidsmigranten die langs het RNI-loket komen, is het moment van inschrijving in het RNI een goed moment om arbeidsmigranten te informeren over hun rechten en plichten in Nederland. Ga na bij het RNI-loket in jouw regio wat zij doen aan informatievoorziening.

Door in te schrijven in de BRP is er beter zicht op wie op welk adres in de gemeente verblijft. Bovendien kan de EU-arbeidsmigrant door de inschrijving in de BRP makkelijker aantonen hoe lang hij of zij al in Nederland verblijft en zo eenvoudiger (sociale) voorzieningen aanvragen bij de gemeente. Een EU-arbeidsmigrant is pas verplicht zich in te schrijven in de BRP als de intentie er is om langer dan vier maanden in Nederland te verblijven.

EU-arbeidsmigranten schrijven zich niet altijd in bij de BRP. Dat heeft verschillende redenen. Enerzijds omdat het vertrouwen in de overheid minder hoog kan zijn, maar ook omdat arbeidsmigranten er niet altijd het belang van inzien. Hierbij komt dat werkgevers en huisvesters soms adviseren juist niet in te schrijven bij de gemeente, bijvoorbeeld wanneer een adres geen woonbestemming heeft of als er bijvoorbeeld minder mensen mogen wonen dan er verblijven. Toch is het juist door de verschillende positieve aspecten van inschrijving in de BRP van belang dat de arbeidsmigrant hierover geïnformeerd wordt en zich inschrijft.

Tip:

Ook de gemeentebalie is een plek om arbeidsmigranten te informeren over hun rechten en plichten. Bij het inrichten van informatievoorziening moet wel rekening gehouden worden met de taal, locatie en openingstijden. Gemeenten kunnen zelf taken uitvoeren, maar ook beleggen bij een maatschappelijke- of sleutelpersonenorganisatie. Zie hiervoor ook de tips uit de praktijk in de wegwijzer.

Goede voorzieningen voor arbeidsmigranten die in Nederland verblijven/zijn

Wanneer een arbeidsmigrant naar Nederland komt, zijn de huisvester en werkgever vaak de eerste en primaire contactpersonen in Nederland. EU-arbeidsmigranten zijn hierdoor vaak van hen afhankelijk voor informatievoorziening. Doordat werk en woning in de praktijk vaak nog aan elkaar gekoppeld zijn, is die afhankelijkheid in de praktijk nog sterker. Door deze koppeling kunnen EU-arbeidsmigranten wanneer ze hun werk verliezen dakloos raken. Alhoewel er geen precieze cijfers zijn over het aantal dakloze arbeidsmigranten, is wel bekend dat het aantal relatief hoog is binnen deze groep.¹² Om de positie van arbeidsmigranten te versterken is het belangrijk om in te zetten op goede informatievoorziening, het leren van de taal, aandacht voor integratie en het versterken van het netwerk.

Informatiepunten

Informatie voor arbeidsmigranten is erg versnipperd en wordt door verschillende publieke en private partijen opgepakt. De gemeente kan, net als voor haar overige inwoners, een centrale rol innemen in informatievoorziening. Zelf, of door een organisatie te faciliteren om dit te doen. Naast fysieke punten kan ook worden gedacht aan de apps, websites en online informatiefolders in eigen taal. Afhankelijk van hoeveelheid en mobiliteit van de arbeidsmigranten in de gemeente kan een keus worden gemaakt tussen verschillende kanalen.

Tip:

Op dit moment zijn er verschillende voorbeelden van informatievoorziening in het land: de gemeente Den Haag heeft een vast en mobiel informatiepunt, de gemeente Rotterdam kent een huiskamer, in Noord-Brabant zijn regionale punten opgezet en in andere gemeenten wordt de samenwerking met sleutelpersonenorganisaties gezocht.

Taal en integratie

Om mee te kunnen doen en een sociaal vangnet op te bouwen, is integratie belangrijk. Voor arbeidsmigranten gaat dat niet vanzelf, omdat zij niet inburgeringsplichtig zijn. De weg vinden in de Nederlandse samenleving is gemakkelijker wanneer iemand de Nederlandse taal machtig is. Doordat taalaanbod niet wettelijk vereist is en hierdoor niet centraal geregeld, is dit aanbod erg versnipperd. Toch is de vraag naar taalles wel hoog. De les verloopt via de werkgever, uitzender, maatschappelijke organisaties, bibliotheek of soms via de WEB-gelden van de gemeente. Breng als gemeente in kaart welke mogelijkheden er zijn om taalles te stimuleren. Organiseer het op zo'n manier dat deelname laagdrempelig is. Tijdens of aansluitend aan werk, bijvoorbeeld. Besteed in de lessen ook aandacht aan de zorg en gezondheid.

¹² De afgelopen jaren is er stijgende aandacht geweest voor het aandeel EU-arbeidsmigranten in de winteropvang. Alhoewel er geen officiële cijfers zijn, wordt geschat dat het aandeel in grote steden tot 50% van de personen in de winteropvang is

Omdat veel arbeidsmigranten uiteindelijk langer of permanent in Nederland zullen blijven, is het belangrijk om al in een vroeg stadium te richten op integratie. Dat helpt mensen om zelfstandig de weg te kunnen vinden en zich onderdeel te gaan voelen van de samenleving. Taalles en informatie helpen daarbij, maar ook door passende laagdrempelige activiteiten, zoals sociale activiteiten of sport. Gemeenten kunnen hierin zelf de leiding nemen of samenwerken met sleutelpersonen of maatschappelijke organisaties. Zie voor voorbeelden de wegwijzer op pagina 3.

Tip:

Werkgevers kunnen ook een belangrijke rol spelen bij integratie en het leren van de taal. Zowel voor de veiligheid op de werkvloer als voor het welzijn van de arbeidsmigranten is het van belang om in taal te investeren. De uitzendbranche heeft een fonds waaruit educatie aangeboden wordt (stichting Doorzaam) en sommige werkgevers organiseren taallessen op eigen initiatief. Voor voorbeelden, zie ook de wegwijzer.

Gezondheidszorg

Alhoewel arbeidsmigranten vaker fysieke en mentale klachten ervaren, is het voor hen regelmatig moeilijk om toegang tot zorg te krijgen. In de aanleiding kwamen enkele drempels tot zorg al aan de orde. Volle huisartsenpraktijken, taal- en cultuurverschillen en andere verwachtingen van de zorg spelen hier onder andere een rol.¹³ Er zijn verschillende initiatieven die willen bijdragen aan een oplossing hiervoor. **Arene** heeft een app waarop arbeidsmigranten toegang kunnen vinden tot een huisarts. En **Healthcare for Internationals (H4I)** heeft een huisartsenpraktijk speciaal voor arbeidsmigranten in Venlo heeft opgericht. In deze praktijk wordt rekening gehouden met taal- en cultuurverschillen. Alhoewel gemeenten formeel geen taak hebben in huisartsenzorg, kunnen zij wel aanjager zijn. Naast dat het voor EU-arbeidsmigranten moeilijk is zorg te krijgen, is het Nederlandse zorgsysteem voor hen vaak ook nog onduidelijk. Zij weten dikwijls niet waar zij voor verzekerd zijn en zijn bang voor hoge onverwachte kosten. Websites zoals **WorkinNL** en de **Zorgverzekeringlijn** geven in verschillende talen informatie over hoe de zorgverzekering in Nederland werkt en hoe men zorg kan krijgen. Verdere verdieping hierover kunnen worden gevonden in het onderdeel 'zorg & welzijn' en het onderdeel 'zorg voor (on)verzekerden' van de wegwijzer.

Dakloze EU-arbeidsmigranten

EU-arbeidsmigranten die dakloos raken hebben in de praktijk vaak geen toegang tot maatschappelijke opvang. Door problemen in land van herkomst, trots of schaamte lukt het hun ook niet om terug naar eigen land te gaan. Als antwoord hierop werd het '**Plan van aanpak dakloze kwetsbare EU-burgers**'¹⁴ opgesteld. Het plan van aanpak geeft gemeenten inzicht in de rechtenopbouw van arbeidsmigranten, welke keuzes gemeenten kunnen maken op het gebied van maatschappelijke opvang en op het gebied van re-integratie naar nieuw werk en huisvesting of begeleiding naar het thuisland. Naar aanleiding van het plan van aanpak wordt een rechtentool ontwikkeld om gemeenten snel inzicht te geven in de rechten van arbeidsmigranten.

Tip:

Het onderdeel 'dakloosheid en reconnectie' van de wegwijzer biedt verdere informatie over de mogelijkheden die gemeenten hebben en over voorbeelden in het land.

13 Pharos (2022) – Zorg(en) voor arbeidsmigranten, p15 – p18

14 Rijksoverheid (2022) - Plan van Aanpak kwetsbare dakloze EU-burgers

Bestaand beleid houdt rekening met arbeidsmigranten die in Nederland blijven

Alhoewel het beeld bestaat dat het merendeel van de arbeidsmigranten tijdelijk in Nederland komt werken, blijkt dat meer dan de helft van de arbeidsmigranten in Nederland wil blijven¹⁵. Onderzoek onder Poolse arbeidsmigranten geeft zelfs een hoger cijfer: 75% van hen wil voor minimaal vijf jaar blijven¹⁶. Om ervoor te zorgen dat de positie van EU-arbeidsmigranten verbetert, is het van belang dat in regulier beleid ook aandacht is voor deze inwoners.

Arbeidsmigranten kunnen na enkele maanden arbeid te hebben verricht al beroep doen op specifieke gemeentelijke voorzieningen. Naarmate een persoon langer verblijft en werkt in Nederland, breiden deze rechten zich uit. Tegelijkertijd voeren veel arbeidsmigranten zwaar fysiek werk uit, maken lange dagen en werken veel uren. De verwachting is hierdoor dat zij op termijn een hoger risico lopen op gezondheidsproblemen, en dus meer aanspraak gaan maken op deze voorzieningen.

Doorgaans verkrijgt een EU-arbeidsmigrant na vijf jaar wonen en werken in Nederland langdurig verblijfsrecht. Dit betekent dat hij of zij aanspraak kan maken op alle gemeentelijke voorzieningen, net als iedere andere Nederlandse inwoner. Tegelijkertijd worden EU-migranten die zich in Nederland vestigen ook ouder. Waar het overgrote deel op dit moment nog onder de 40 jaar is¹⁷, zal over 30 jaar deze groep 60 jaar of ouder zijn. Om deze reden is het goed om rekening te houden met een toenemende behoefte aan zorg en bijvoorbeeld welke gevolgen dit heeft voor hoe gemeentelijke diensten worden aangeboden.

Tip:

Hou er bij subsidiering en inkoop rekening mee dat dienstverlening van aanbieders aansluit bij de behoeften van alle inwoners, en dus ook arbeidsmigranten. Kijk dus ook naar organisaties die cultuursensitief werken en houd rekening met eventuele taalachterstanden. Daarnaast kunnen gemeenten hier ook rekening mee houden bij de subsidiering van organisaties die arbeidsmigranten goed bereiken.

15 Kenniscentrum Arbeidsmigranten (2023) - De woon-, werk- en leefsituatie van arbeidsmigranten in Nederland

16 SCP (2018) - Bouwend aan een toekomst in Nederland

17 ABU – Arbeidsmigranten in Nederland: de cijfers, https://www.abu.nl/app/uploads/2021/06/HR_ABU_NBBU_Factsheet_Arbeidsmigranten_A3_juni-2021_DEF.pdf

Kinderen van arbeidsmigranten en jeugd

In 2020 werd geschat dat er ruim 70.000 kinderen van migranten uit MOE-landen in Nederland wonen¹⁸. Inmiddels is de verwachting dat dit cijfer gestegen is. Ook hier is sprake van onduidelijkheid omdat niet alle kinderen zijn ingeschreven.

Zwangere ouders maken minder gebruik van de geboortezorg en er zijn hogere risico's op problemen tijdens zwangerschap en in het eerste jaar van de baby (kansrijke start). Kinderen gaan niet altijd naar school of komen niet goed mee en groeien vaker op in een onstabiele (woon)omgeving.¹⁹ De kinderen van deze EU-migranten zijn hierdoor vaak kwetsbaarder dan hun Nederlandse leeftijdsgenoten. Daarnaast is er ook vaker sprake van onveilige thuissituaties. Tijdens een proef van Veilig Thuis in de regio West-Brabant bleken een op de drie meldingen om gezinnen van EU-migranten te gaan.²⁰

Het is belangrijk dat deze kinderen zo snel mogelijk in beeld komen en zo snel mogelijk meedoen op school en buitenschoolse activiteiten. De school is een goede plek om met ouders in gesprek te gaan. De Wegwijzer geeft op verschillende onderwerpen informatie voor en over kinderen van arbeidsmigranten.

Tip:

Het is voor EU-arbeidsmigranten niet altijd duidelijk wat hun rechten en plichten zijn met betrekking tot hun kinderen. Informeer ouders dus goed over de leeftijd dat kinderen naar school moeten, maar ook over eventuele voorzieningen waar zij aanspraak op kunnen maken, zoals sportlessen voor kinderen.

18 Pharos (2020) - Zorgen om kinderen uit Midden- en Oost Europese EU-landen

19 KIS (2020) - Problematiek rondom opvoeding en onderwijs kinderen EU-arbeidsmigranten, <https://www.kis.nl/artikel/problematiek-rondom-opvoeding-en-onderwijs-kinderen-eu-arbeidsmigranten>

20 Pharos (2022) – Zorg(en) voor arbeidsmigranten

Wat kunnen gemeenten doen? Checklist

Of arbeidsmigranten nu tijdelijk in Nederland verblijven of beslissen om zich permanent te vestigen: gemeenten hebben hoe dan ook een opgave. Deze checklist kun gebruikt worden om te inventariseren in hoeverre al rekening gehouden wordt met EU-arbeidsmigranten in beleid en voorzieningen, en om te bespreken welke actiepunten er zijn.

	ja/nee/ deels	actiepunten
Bewustzijn		
1. Wij vinden het belangrijk om zicht te hebben op gezondheid, welbevinden en gezinssituatie van EU-arbeidsmigranten, en om eventuele kwetsbaarheden of risico's in een vroeg stadium op te sporen.		
2. Wij weten als gemeente dat arbeidsmigranten specifieke gezondheidsrisico's hebben en dat zij last kunnen hebben van chronische stress en dat dit negatieve invloed kan hebben op welzijn en integratie. <i>Lees ook de handreiking voor meer informatie.</i>		
In beeld		
3. Wij hebben globaal in beeld hoeveel arbeidsmigranten er in onze gemeente wonen. <i>Vaak is er sprake van onderregistratie. Combineer daarom cijfers van het CBS, BRP en RNI met bijvoorbeeld gesprekken met werkgevers en gegevens van de woonlocaties om tot een goede schatting te komen</i>		

4. We hebben in beeld hoeveel kinderen van EU-migranten er wonen in onze gemeenten en hoe het met hen gaat.		
5. We hebben geïnventariseerd wat er speelt rond arbeidsmigranten in onze gemeente/regio. Daartoe zijn we in gesprek met werkgevers (uitzendbureaus en inleners), en partners rond wonen, veiligheid, sociaal domein en jeugd.		
6. Omdat arbeidsmigranten niet altijd in dezelfde gemeente werken als waar zij wonen, werken we samen met andere gemeenten in onze regio.		
Gemeentelijk beleid		
7. Wij hebben beleid rond arbeidsmigranten, en besteden daarin ook aandacht aan gezondheid, welzijn en jeugd.		
8. En/of: in ons beleid (gezondheid, welzijn, jeugd, armoede) hebben we aandacht voor doelgroep arbeidsmigranten.		
9. We betrekken arbeidsmigranten bij het maken van beleid en plannen voor de uitvoering, bijvoorbeeld door hen uit te nodigen voor een klankbordgroep.		
10. We zorgen dat onze medewerkers toegerust zijn om te werken met arbeidsmigranten, oa door aandacht te hebben voor cultuursensitiviteit.		
11. Wij organiseren kennisdeling lokaal en regionaal.		

Samenwerking		
12. Wij hebben een sociale kaart, waardoor alle samenwerkingspartners het aanbod kennen van zorg, welzijn en sociaal domein.		
13. We maken met ketenpartners afspraken over hoe ze arbeidsmigranten outreachend kunnen bereiken en ondersteunen. Denk hierbij aan zelforganisaties, ervaringsdeskundigen, huisartsen, welzijn, buurtteam, GGD (JGZ), scholen, huisvesters, en werkgevers		
14. We investeren in een duurzame samenwerking met organisaties en sleutelpersonen die arbeidsmigranten goed bereiken en ondersteunen bij vragen of problemen. Wij ondersteunen/faciliteren deze organisaties.		
Werkgevers		
15. We spreken met werkgevers over hoe zij arbeidsmigranten kunnen ondersteunen en hen kunnen wijzen op gemeentelijk/regionaal zorg en welzijnsaanbod.		
16. Wij spreken met werkgevers over hoe zij kunnen zorgen voor gezonde en veilige werkomgeving, informatievoorziening, en hoe zij toegang tot bedrijfsgezondheidszorg en Arbo voorzieningen kunnen verbeteren.		
Informatievoorziening		
17. We zorgen voor goede informatie waaronder over zorg en welzijn. <i>Zie voor tips pagina 3 in de wegwijzer en pagina 9 in de handreiking.</i>		

18. Wij hebben een (migranten) informatiepunt waar arbeidsmigranten met hun vragen terecht kunnen en in eigen taal geholpen kunnen worden en zorgen dat mensen dat kennen.		
19. We stimuleren partijen in zorg en welzijn om te zorgen optimale communicatie, indien nodig met (professionele) tolken.		
20. Wij stimuleren werkgevers om een rol te spelen in het voorlichtingen van mensen over gezondheid, en de mogelijkheden voor zorg en ondersteuning in Nederland.		
Huisvesting		
21. Bij huisvesting letten wij op dat mensen prettig, veilig en gezond kunnen wonen.		
22. Bij nieuwe of bestaande huisvesting besteden we ook aandacht aan toegang tot zorg, welzijn, en voorzieningen. Ook voor eventuele kinderen.		
Integratie		
23. Wij stimuleren taallessen voor arbeidsmigranten (bij voorkeur betaalbaar en passend bij werktijden en – locatie).		
24. We hebben projecten die arbeidsmigranten en andere inwoners met elkaar in contact brengen.		
25. We investeren in de zelfredzaamheid, gezondheidsvaardigheden en veerkracht van arbeidsmigranten.		

Kinderen		
26. We brengen met (geboorte) zorgprofessionals, JGZ en onderwijs in kaart wat er speelt in de gezinnen van arbeidsmigranten, en maken daar afspraken over.		
27. Wij benaderen arbeidsmigranten met kinderen proactief (vanuit bijv. JGZ of school) om hen te informeren en ondersteunen waar nodig.		
Monitoring		
28. We monitoren hoe het gaat met de toegang en kwaliteit van de zorg en ondersteuning en grijpen in als er aanleiding toe is.		
29. Wij gebruiken signalen die we krijgen uit het netwerk om beleid te evalueren en aan te passen.		

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten
Realisatie

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 82 00
info@vng.nl

november 2023

vng.nl

Uitgave 01